

(قزلر) نيه (قزلوو)ه

راستگردنه وهی ههله کانی کتیبیک

راستگردنه وهی ناوی ئه و گوندانهی بهر په لاماری ئه نفال که وتوون، به لام نوسه ری بواری
ئنه نفال ته ها سلیمان . له کاتیبه کانیدا به ههله ناوه کانی نویون و به بی ئه وهی به خوی
زانایی یان ویستیستی شیواندونی.

عومه رمحه مه د

۲۰۱۷/۱/۲۹ – سلیمانی

له پیتشه کی ئه و به شه یدا که تایبه ته به ئاماری گونده کان له کتیبه که یدا
نوسیویتی : (ئیدرو سه رچاوهی جیا جیا ژماره و سنووری جوگرافی گونده
به رکه وتوه کانی هه شت قوناغه کهی تاوان و په لاماری ئه نفال یان تۆمار کردوه
با سکراره ، له هه مویان داپیانراوتر لیستیکی دادگای بالای تاوانه کانی عیراق ،
که ئه ویش پستی به چەندین سه رچاوه به ستوه .) ئه وهی ناوکه وانه که قسه ی
کاک ته ها سلیمان، وهک دهرده که وچ لیژدا به هه موو هه له کانیه وه دادگا
ده کاته سه نته ری هه موو هه موو راستیه کان ! به داخه وه ئه مه له کاتیکدایه که وا
دادگاکه ش هه له ی کردوه ، نهک هه موو گونده کان که بهر پرۆسه ی ئه نفال
که وتوون ، به لکو ئه وانه ش که له کۆنوسه کانیدا یاداشت و دۆکۆمینتی کردون
به هه له ناوه کانی نویون ، ئه گهر نه لیم هه موویان ئه و زۆربه ی هه ره زۆریان
به هه له و شیواوی ناویان له به لگه ونوسه راوه کانی دادگادا هاتوه و هه ره به و
هه له و که موو کورپانه شی یه وه له کتیبیکدا به ناوی (قرار محكمة الانفال له
پیتشه کش کردنی دادوهر محمەد عوریبی و ئاماده کردنی مافناس به هزاد عه لی
ئادهم بلاوکراره ته وه ! کاک ته ها سلیمانیش به هه مان هه له کانیه وه بلاوی
کردونه ته وه .

سهیره .. ! هه رچه نده سی سه رنجی خستوه ته پوو ، گوايه ناوی گونده کانی
راستگردونه ته وه ، به لام به داخه وه هیچی وای بۆ راستنه کراوه ته وه هه روهک
نوسیویتی : (لیژدا سی سه رنجی ورد هه یه ده بیّت باس بکریّت ، یه که میان
ئه وه یه زۆربه ی ناوی گونده کان به هه له تۆمار کردوه ئیمه لیژدا هه ولده دین

راستیان بکەینەموو بە ھەڵە دایان نەنئیینەووە. دووومیش ئەوویە ریزبەندی شارۆچکەو گوندەکان چۆن لە دادگاوە بەلگەنامەکان دانراوە، ئێمە وەک خۆیان دایان نەنئیینەووە، سێیەم ھەندێ گوند ناویان نەھاتوو ئێمەش زیادمان کردووە، ئەمەش لە بەر ئەووی ئەگەر کە سێک ویستی را ستی و دروستی ئەم زانیاریەو بەلگەنامەکانی دادگا بەراورد بکات، بۆ ئەووی تووشی بەدگومانی نەبێت و زووتر را ستیەکە بۆ دەرکەوێ. ئەووی ناوکیوانەکە پێشەکی نو سەربوو بۆ ئاماری گوندەکان – بروانە کتێبەکە – جینۆسایدی کورد تاوانی ئەنفال – لاپەرە

۸۳

جابر یا وابوایەو ناوی گوندەکانی راست بکرایەتەووە بەلام بەداخەووە ھەندێک ناوی گوندەکان لەکۆنوسی دادگاکاندا راست نوسراون بەلام کاک تەھا شێواندوونی وەک ناوی (مالومە) کەچی کاک تەھا کردوویەتی بە مالمۆ بەھەر حال من لێرەدا بەئەزکی خۆم زانیووە لەم خستەییەدا ھەم ناوھەلەکانم وەک خۆی داناووەتەووە ھەم ئەوناوانەش کە راستکردوونەتەووە، بەھیوام سوودی بۆ ھەموولایەک ھەبێت و ھاوکاریەکیشت بێت بۆکارەکانی داھاتووی نوسەر.

زنجیرە	ھەڵە	راستکردنەووە	ناوچەکی گوندەکە
۱	زندان	زینانە	سەنگاو
۲	ئەلیادە	ئالیاوا	قادرکەرەم
۳	مالمۆ	مالومە	شارباژێر
۴	جرقە	بوونی نیە	
۵	دارشا	دەراش	باليسان
۶	سەرچاو	سەرچاو	رانیه
۷	ھەولێر	ھەولێر	پاریزگای ھەولێر
۸	دەرەشت	پێدەچێت دەراش بێت	باليسان
۹	دەربەرولا	دەربەرولە – دەربەرۆ	تەقەتەق – کۆیە
۱۰	سیدەر	سیدەر	بەنگرد
۱۱	قەرەست	قەرەسرد	جیاپەکە دەکەوێتە پشت قەزای دوکان
۱۲	دولمازال	دۆل مازەلێ	بەنگرد
۱۳	قرانکو	قەرانگۆی	بەنگرد
۱۴	جەوہل بنەل	جیای پلنگان	بەنگرد
۱۵	دولی مازلی	دۆل مازەلێ	بەنگرد
۱۶	سۆنیا	سونی	پشتی قەلادزی
۱۷	ئاجار	ھاجەرە – یان ئاجەرە	
۱۸	وہلا	ئەولە – عەولە	
۱۹	بەسەسیم	بەستەستین	رانیه – قەلادزە

۲۰	قرانکۆی	قەرانگوئ	بنگرد
۲۱	لاغلۆ	ولاغلو-یان ولاخلو	شارباژیر
۲۲	بالغ	بالخ	شارباژیر
۲۳	سهرمود	سهرمۆرد	سورداش
۲۴	دهشتی واکری	ئەگەر (دهشتی تلئ) یان دهشتی خانئ نه بیت ، ئەو ناوه بوونی نیه	ئالان
۲۵	قام پاشا	قەلەم پاشا	بنگرد
۲۶	گۆمه زل	گۆمه زەل	بنگرد
۲۷	جالاهۆ	چالآوا	سورداش
۲۸	قەرپانکۆ	قەرانگوئ	
۲۹	هۆمه رقووم	هۆمه ر قەوم	سورداش
۳۰	دوولوی	دۆلەبی	بنگرد
۳۱	سۆنییه	سونئ	قەلاندزئ
۳۲	بەراوہل	بەراوگەل	گەرمیان
۳۳	چامەخل	گامەخەل	گەرمیان - سەر قەلآ
۳۴	کانیسان	پێدەچیت کانی سارد بیت	قەرەداغ - دەر بەندیخان
۳۵	باریکا	باریکە	عەر بەت
۳۶	حسیوی	مەسۆیی	قەرەداغ- سیۆ سینان
۳۷	دیوانە	دیوانە	سیۆ سینان
۳۸	هەسیل	ئەستیل	سیۆ سینان
۳۹	حەجیە	بۆم ساغ نە کرایەو	قەرەداغ
۴۰	تۆپزاوہ	تۆپزاوا	کەرکوک
۴۱	مام بارام	مە بارام	قادر کەرەم
۴۲	قەدەتوون	قایتەوون	قادر کەرەم
۴۳	قەلاقۆ چاخلی	قەلاقۆ چالی	تیلەکۆ
۴۴	جقجیە	جوقلیجە	ئاغجەلەر
۴۵	بابە رەشە	بابە روشە	ئاغجەلەر-جەلەمۆرد
۴۶	ئافجەلەر	ئاغجەلەر	ئاغجەلەر
۴۷	قزلر	قزلو ^۱	ئاغجەلەر

¹ نوسەر تەها سلیمان ناوی ئەم دوو گوندە (قزلر و قزلۆ)ی تیکەل کردوو، چونکە کاتیک شایەتەتالی دادگا د. فایەق گۆلپی لەبەر دەم دادوەر باسی کیمیابارانی گوندەکانی گۆپتەپەو عەسکەر دەکات دەلالت : من لە گوندی (قزلۆ) بووم ، فرۆکەکان دەسورانیو. بەلام کاک تەها سلیمان گوندی قزلۆوی لەگەل گوندی (قزلەر) لئی تیکەل بوون ، لەکتیکدا قزلەر لە ناوچە

۴۸	جو خلیجہ	دیسانہ وہ (جو قلیجہ) یہ	ٹاغجہ لہر
۴۹	گوب تہ بہ	گۆپتہ پہ	ٹاغجہ لہر
۵۰	سیو سیوہ	سوسئ	سورداش
۵۱	بنکہ	بنہ کہہ	قادر کہرم
۵۲	باریوولہ	پاریولہ	گہرمیان
۵۳	بہرام بگ	بارام بہگ	قادر کہرم
۵۴	ہہ لہ کان	مہ لہ کان	دۆلی مہ لہ کان
۵۵	پہ نگول	پونگہ لہ	دہربہ ندیخان
۵۶	محمود پہریزہ	مہ محمود پہریزاد	قادر کہرم
۵۷	چہمی سورخاو	چہم سورخاو	قادر کہرم
۵۸	گول بان	بان گۆل	قادر کہرم
۵۹	گۆلہ مہو	گۆلہ مہ	قادر کہرم
۶۰	یاخمہ سہر	یاخسہ مر	سورداش
۶۱	سہرگہ لہو	سہرگہ لہو	سورداش
۶۲	مولان	مہولان	سورداش
۶۳	بۆجیلخ	قۆجہ بلخ	سورداش
۶۴	دہرزی	زہرزی	سورداش
۶۵	سابور	سابور او	سورداش
۶۶	لرکاوہ	رکاوا	دوکان
۶۷	دولکان	دوولکان	سورداش
۶۸	حاجی قا	بوونی نیہ - پیڈہ چیت حاجی تان بیت	سورداش
۶۹	پیرمہ وہنی	من بہ پیرمہ مۆنی بیستوومہ	تیلہ کۆ
۷۰	گلنجاغ	گلنجاغ	ٹاغجہ لہر
۷۱	ہہ یدہ ربہن	ہہ یدہ ربہگ	ٹاغجہ لہر
۷۲	داوہ قوتہ	دارہ قوتہ	ٹاغجہ لہر
۷۳	ماملیش	ماملیسی	ٹاغجہ لہر
۷۴	گرگر	گہرگر	کۆیہ
۷۵	قازی بہ گیان	قاز بہ گیان	کۆیہ
۷۶	تہ کہ لتول	تہ کہ لتوو	کۆیہ
۷۷	ئیلا اللہ	ئیلہ لہ	کۆیہ
۷۸	تیمدرۆک	تیمارۆک	کۆیہ
۷۹	قۆرہ بہ رازہ	قورہ بہ رازہ	کۆیہ
۸۰	ئالیا سور	ئہلیاسہ سور	کۆیہ
۸۱	مخرہس	موخرہس	کۆیہ
۸۲	ئیلینجاغ	ئیلینجاغ	کۆیہ
۸۳	سینان	سینان	کۆیہ
۸۴	ہہواران	ہہواران	کۆیہ

ناوچہی دۆلہ پرووتہو زۆر دورہ لہ گۆپتہ پہو عہسکہرہوہ، بہ لّام قزّلوو لہ ناوچہ کہ دایہو
لہو بہری ئاوی زئی بجو کہ بہرانبہر گوندی گۆپتہ پہ.

کۆپه	ئۆمه رگومبەت	کۆمه گومەت	۸۵
کۆپه	شیوہ شان	شیواشان	۸۶
کۆپه	کەلکە سماق	کلکە سماق	۸۷
کۆپه	ئاودە لۆک	ئاودە لۆک	۸۸
کۆپه	بایزاغا	بازئاغا	۸۹
کۆپه	نیرەگین	ئیرەگین	۹۰
کۆپه	یارەمیش	یارمچە	۹۱
کۆپه	قەمیشە	قامیشە	۹۲
			۹۴
			۹۵
			۹۶

نەو کەسانەى بەھەلە ناویان لە کتێبە کەدا نوسراوە

زنجیره	ناوی ھەلە	ناوی کەسە کە بەراستی	شوێنى دانیشتن
۱	عەولە	عەولاً	بالیسان
۲	عەبد ئەل رەمدن	عەبدالرحمن – فەقى	بالیسان
۳	ھائیشە	عائیشە – یان ئایشی	گوندی سیدەر
۴	خنجە	خونچە – عەبدولرەحمان	گوندی گەلە
۵	سۆزە	سەوزە – عەبدولرەحمان	سەر مۆرد
۶	عوبید غیدان	غیدان عوبید	سیوسینان
۷	ھەری	ھەردی (ھەردی حەسەن)	سیوسینان
۸	شمسە	شەمسە	سلیمانی
۹	سالەح	سالح یان صالح	قادر کەرەم

ناوی نەو ھیزانەى بەھەلە نوسراون

زنجیره	ناوی ھیز بەھەلە	ناوە کە بەراستی	تێبینی
۱	ھیزی زولفە قادر	ھیزی زولفە قار	قوات الذولفقار
۲	ھیزی ئەل زەفادع	ھیزی زەفادع	قوات الضفادع
۳	فیرقەى زەمینى	تیپی پیادە	فرقة الشاة – ف مش

زۆر سوپاس بۆ :

- بۆ كاك زامدار ئەحمەد كۆيى رۆژنامەنوس كەزۆربەى ناوى گوندەكانى كۆيە ئەو بۆى راستكردمەوہ .
- مامۆستا هيمن عەبدوللا گۆپتەپەيى كە يارمەتيدام ئە راستكردنەوہى ناوى ھەندىك ئەگوندەكانى سنورەكەيان .